

220. Komló-Mecsekjános, Hrsz.: 2819

(Baranya megye) Ró

2005. október 12–13-án szondázó kutatást végeztünk a kiemelten védett régészeti lelőhelyen (római kori villa). A kijelölt kutatóárokban előkerültek római kori falak, illetve terazzo és omladék, néhány objektum. Világossá vált, hogy a magtár céljára kijelölt terület részben metszi a római villa központi épületét, másrészt az egykori ásatás meddőhányóján halad keresztül, harmadrészt a villaépületen kívüli területet is eléri. Összegzőképpen megállapítottuk, hogy a Burger Alice által az 1950-es években megtalált villa az általunk kutatott területtől néhány méterre D-re található. Az általa közölt épületrajz nem volt összeegyeztethető az általunk megtalált falakkal. Következtetésünk tehát, hogy valószínűleg a római villa két külön épületéről van szó.

GÁBOR OLIVÉR

221. Kondoros határa

(Békés megye) Sza, Á

2005 áprilisában, majd szeptember-október folyamán terepbejárást végeztünk az M44 autótűt Békés megyei szakaszán.

Apponyi-földek: A lelőhely (28. lh.) a településtől K-re, a 44. sz. főúttól D-re mintegy 70 m-re, egy tanyákkal ritkásan szegélyezett, a főúttól DDNy-ra haladó dűlőút két oldalán található. Egy K-Ny-i irányú egykori, széles, erősen feltöltődött érmeder É-i partján helyezkedik el a topográfiai terepbejárások során felderített Kondoros 118., déli partján a Kondoros 134. sz. lelőhely. Saját terepbejárásaink alkalmával mindkét lelőhelyen, illetve a két lelőhely közötti, mélyebb szakaszon is találtunk Árpád-kori edénytöredékeket, összességében mintegy 220 m hosszán és 70 m szélességben.

Birán-tanya: A lelőhely a településtől K-re, a 44. sz. főút két oldalán, a kétsopronyi határ mellett, a Birántanyától közvetlenül É-ra található (29. lh.). Egy széles, mára erősen feltöltődött, K-Ny irányú érmeder É-i partján fekszik. Terepbejárásaink során többszöri próbálkozásaink ellenére sem sikerült azonosítani a topográfiai terepbejárások alkalmával felderített Árpád-kori lelőhelyet.

Csorvási út: Kondorostól DDK-re, a csorvási műúttól DNy-ra mintegy 200 m-re, az út szélén ma is álló Plihártanyától DNy-ra 130 m-re, a Szabó-tanyától ÉNy-ra kb. 500 m-re a meglehetősen tagolatlan, jó látási viszonyokat nyújtó felszínen közepes mennyiségű szarmata kori edénytöredékeket gyűjtöttünk mintegy 150×100 m-es területen. A lelőhely (23. lh.) korábban ismeretlen volt, az MRT terepbejárások során nem térképezték fel.

A belterület szélétől mintegy 1100 m-re, a csorvási műút DNy-i oldalán, a Plihártanyától D-re kb. 200 m-re található a 24. sz. lelőhely. A tagolatlan felszínen, jó látási viszonyok közepette, körülbelül 80×70 m-es, kisebb tanyára utaló foltban kevés Árpád-kori edénytöredéket gyűjtöttünk. A lelőhely korábban ismeretlen volt,

az MRT terepbejárások során nem térképezték fel. A területen kisebb, néhány objektumból álló település állhatott.

Dérczi-földi-tanyák: A lelőhely (26. lh.) a településtől KDK-re található, a Kovács- és Szabó-dűlők határán, a Kis- illetve Skolka-tanyák É-i oldalán. Egy K-Ny-i irányú, széles, egykori érmeder déli partján, Ny felé elkeskenyedő platón 350×100 m-es területen gyűjtöttünk jelentősebb számban szarmata edénytöredékeket. A topográfiai terepbejárások során Árpád-kori leleteket is találtak. A szarmata korban közepes intenzitású telep, az Árpád-korban feltehetően néhány objektumból álló tanya állhatott a területen.

Kecske-sor: A településtől D-re, a nagyszénási műút két oldalán, az úgynevezett Kecske-sortól közvetlenül É-ra, a tervezett Kondoros-Dél csomópont területén található a lelőhely (22. lh.). K-i szélét egy DK-ÉNy irányú egykori vízfolyás medre, déli szélét szintúgy egy keskeny, kanyargós érmeder, míg Ny-i és É-i szélét valamikori vízállásos részek képezik. A mintegy 600×300–400 m kiterjedésű lelőhelyen – amely magába foglalja a topográfiai terepbejárások során külön kezelt Kondoros 105. és 108. sz. lelőhelyeket is – szórványos szarmata leletek mellett nagyobb számban Árpád-kori edénytöredékek gyűjthetők. Az említettekkel együtt lelőhelyünk egy csekély intenzitású szarmata és egy jelentős, szórt szerkezetű, helyenként igen intenzív Árpád-kori falu része lehetett.

Kovács-sor: A lelőhely (27. lh.) a településtől K-re, a 44. sz. főúttól D-re 600 m-re, az onnan DDNy-i irányba induló tanyákkal szegélyezett dűlőúttól Ny-ra 50 m-re található. Egy erősen feltöltődött, széles érmeder DK-i partján, alacsony hátságon gyűjtöttünk szarmata edénytöredékeket közepes mennyiségben. A területen néhány objektumból álló tanya állhatott.

Melis-tanya: A lelőhely (25. lh.) a településtől DK-re, az Orosháza felé tartó műúttól ÉK-re 400 m-re, már csak romjaiban álló Melis-tanyától DNy-ra 100 m-re található. Terepbejárásaink során 50×50 m-es területen kis számban gyűjtöttünk szarmata kori edénytöredékeket. A lelőhelyet az MRT terepbejárások során nem térképezték fel.

GYUCHA ATTILA

222. Kótaj, Hunyadi utca 58.

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza

2005. május 24-én helyszíni szemlét és leletmentést végeztem a telken, melyről korábban emberi csontokat és cserepeket hoztak be a múzeumba. A Ny-i telekrészen egy vályogház állt, melyet nemrég bontottak le. Az új épület alapozásához ásott árkok egyikéből kerültek elő az emberi csontok, és a viszonylag nagyszámú, részben bronzkori, részben császárkori kerámia. A leletek egy kisebb árok részletből kerültek elő. A szóban forgó árkot 1,5×1,30 méternyi kazettává szélesítettem, és kb. 1 m mélységig, a bolygatatlan altalaj szintjéig mélyítettem.

Ásás közben előkerült még néhány emberi csont, és cserép, mindenféle jelenkori szemét társaságában. A met-szetfalból kiderült, hogy a területet a korábbi vályogház alapozásakor megbolygatták, és a gödrökből előkerült régészeti anyagot egy helyre hordták össze, majd elföldelték.

Az előkerült leletanyag alapján bronzkori és szarmata telepre, valamint egy bizonytalan korú temetőre számíthatunk a területen.

A leleteket a Jósa András Múzeumba szállítottuk.

GERGELY BALÁZS

223. Környe, késő római erőd

(Komárom-Esztergom megye) Rő

2005. július 25. és augusztus 4. között folytattuk a környei késő római erőd feltételezett területén a régészeti kutatást, a Hegyalja u. 9. sz. (Hrsz.: 290) alatti építési telken. A cél a késő római erőd É-i falvonalának meghatározása volt.

Először egy 80 cm széles É-D irányú kutatóárkot húztunk a telek jobb oldalán végig 32,6 m hosszúságban. A kutatóárkokban alapvetően három réteg vált el egymástól, a korábbi évek kutatóárkaiban tapasztalathoz hasonlóan. A legalsó római rétegben É-ről sorolva a következő jelenségek tűntek fel. Egy római kövezett útfelszín, mellette padka, árok és öt, egymástól nagyjából egyenlő távolságra húzódó római falalapozásnak ható szabályosan rakott kősor. Közös vonásuk, hogy kötőanyagot nem tartalmaztak és terméskő felhasználásával készültek, helyenként töredék téglákkal is. Az út és az árka, továbbá a falalapozások közül négy K-Ny-i irányban húzódott, egyik esetleg É-D falrészlet, amelyből csak egy vékony kősor látszott az árok K-i szélén. Az útfelszín az altalajra kötőanyag nélkül sűrűn rakott nagyobb kövekből és közéjük szórt és betaposott kisebb kavicsokból állt, amelyek közé apróra tört kerámia is keveredett. Az útfelszínt nagyobb, téglalap alakot közelítő szabálytalan alakú szegélykövek határolták D-ről. Az út felszíne középen éles választóvonallal tagolódott két egyforma széles lejtős útfélre, amelyek mellett kövezetlen, letaposott útpadka, illetve a déli oldalon árok húzódott. Az É-i oldalt nem tudtuk megvizsgálni. Az útfelszínt többször megújították, emellett az évszázadok során ösvényszélességűvé szűkült az eredetileg 11 római láb széles felszín. Építésének kora a Kr. u. 2. sz. első fele. Ahogy a kövek közül előkerült kerámia mutatja, a 3. sz. második felében még használták. Tőle D-re öt 40 és 200 cm közötti széles falalapozásnak ható kősor került elő. Közülük az egyik készítéséhez másodlagosan felhasznált tetőfedő téglákat is alkalmaztak, ennek kövei között habarcsdarabok is voltak; azonban nem kötő-, hanem töltelékanyagként. Helyenként a fennmaradt falalapozás alatt korábbi építkezés nyomai látszódtak. A kutatóárkok déli végéből egy Vespasianus-érme került elő. A nem túl bőséges kerámiaanyag kronológiája a Kr. u. 1-3. századig terjed.

A kutatóárkok É-i részével párhuzamosan K felé nyitottunk egy 6×3 m-es szelvényt, amelyben tovább folytatódott az útfelszín és a mellette húzódó árok. Fal nem volt a szelvényben, szórványosan római kerámia került elő, emellett egy *Salonina Aug.* köriratú antoninianus, amely az út Kr. u. 3. sz. második felében való használatát mutatja.

SZABÓ ÁDÁM

224. Környe, Szentgyörgypuszta

(Komárom-Esztergom megye) B, Rő, Kú

2005. július 14. és október 7. között a tervezett ipari park területén megelőző régészeti feltárást végeztünk. A kutatást az tette indokolttá, hogy a földmunkák megkezdése előtt folytatott régészeti terepmunkálatok során egy lelőhely (1. lh.) létét feltételeztük, melyet a felszínen található régészeti emlékek rajzoltak ki.

A munkálatok folyamatos ellenőrzése mellett megkezdtük a 3. sz. lelőhely kutatását, amely az egykori gémeskút környékén helyezkedett el, s felszínét nagyszámú római kori és kora újkori kerámiatöredék borította. Az öt nagyméretű szelvényvel megállapítottuk, hogy a kora újkori épület teljesen megsemmisítette a korábbi korok emlékeit, melyek így csak szórványosan kerültek elő.

A 2. sz. lelőhely a tervezett beruházás DK-i végén helyezkedett el. A felszínen bronzkori kerámiatöredékek mutatkoztak. A humuszolás során több kerámiatöredék, egy bronztű töredéke, egy egész bronzkori edény került elő.

2005. augusztus 26. és szeptember 15. között gázvezeték-beruházást megelőző feltárást végeztünk a József-lapos néven ismert római lelőhelyen, egy római kori villagazdaság területén. A humusz eltávolítása során több helyen figyelhettünk meg mészkődarabokat és különböző beásások nyomait. Összesen 6 objektum került felszínre. Egy feltehetően vályogtéglából készült épület alapozása faragatlan mészkődarabokból állt, melyek egy rétegben sóderes-cementes kötésben helyezkedtek el a homokos altalajon – melyet itt igen vékony humuszréteg takart. Az épület hossza 1150 cm, szélessége 55 cm volt. Egy kisebb gödör nyomát is megtaláltuk az épülettől K-re, melyben nagyobb égett foltot figyeltünk meg. Harmadik objektumunk egy szintén jelentős méretű, földbe ásott épület, melynek az egykori tetőzetet tartó cölöpök nyoma is előkerült. Az épületben nagy mennyiségű kerámiatöredéket és állatcsontot tártunk fel. Az árok régi patakmederhez közeli mélyítésekor a szénhidrogén-vezeték nyílt árkanak É-i falában még 4 objektum foltját tudtuk megfigyelni. Ezek egy kivétellel kisebb alapterületű beásások voltak. A nyílt árokban jól megfigyelhető volt egy tapasztásdarabokkal és kerámiával teli, 10–25 cm vastag elplanírozott réteg, melyből több helyen terra sigillata darabok kerültek elő.

SCHMIDTMAYER RICHÁRD